

Pedagógusaink feladatai az MDP Központi Vezetőségének határozata után

Részletek Toldi István, Kossuth-díjas előadásából

Néhány nappal ezelőtt Toldi István, Kossuth-díjas pedagógus, a Petőfi-telepi I. sz. általános iskola igazgatója „Pedagógusaink feladatai az MDP Központi Vezetőségének határozata után” címmel előadást tartott a Pártoktatási Házban. Az alábbiakban Toldi elvtárs előadásából közlünk részleteket.

Toldi elvtárs előadásának első részében ismertette a Horthy-rendszer nevelési politikáját, majd a felszabadulástól napjainkig változó legfontosabb elért eredményeket és hiányosságokat.

A párt határozata alapján a jelenlegi helyzettel kapcsolatban a következőket mondotta: Szeged általános, közép, főiskolái és egyetemei egyenlőtlenül fejlődtek. A fejlődés a közép és felső oktatási intézményekre vonatkozik. Az általános iskoláknál azonban alig kimutatható a fejlődés. Az egyik középiskola például bírálatot kapott szakminisztériumától, amiért nem tudtak már mit kérni iskolájuk részére.

Tanulmányi téren más a helyzet. Igényesebbek lettek a nevelők, fokozatosan emelkedtek a követelmények, növekedett a tanulók tudása is. A hiba ott van, hogy nem arányos a fejlődés. Az alsó tagozatok jó tanulmányi eredménye után a felső tagozatban hanyatlás mutatkozik. Elsősorban magyar nyelvből gyengék az eredmények alsó és felső tagozatban egyaránt. A tanulók jól tudják a helyesírási szabályokat, azonban az írásuk hibás. Gyengék a matematikai eredmények is. Középiskoláink részéről jogos a panasz, hogy a beiskolázott tanulók zömének gyenge a számolási és helyesírási alapkészsége, s nem tudnak helyesen beszélni.

Az igények és követelések az iskolákon belül, de az egyes iskolák között sem egységesek. Ezzel a kérdéssel helyi viszonylatban többet kellene foglalkozni, elsősorban az iskolai általános és szakfelügyeletnek az oktatási osztály irányításával. Még nagyobb az eltérés az általános iskola és a középiskola között. Mindez arra mutat, hogy még mindig nincsenek meg iskoláinkban az egységes nevelői elveket valló nevelői közösségek. Nincs következetes, célirányos nevelői munka. Sok helyen bizonytalan a vezetés, különböző szervek még mindig jogtalanul avatkoznak be egyes nem rájuk tartozó kérdésekbe. A nevelőtestületek célkitűzéseiket nem valósítják meg — újabb feladatokhoz fognak, az iskolai munka kapkodók, s ennek következtében bizonytalan. Egyes pedagógiai munkákat szinte szőrösre lemásolnak. Ez azt igazolja, hogy még mindig nem fejlődött ki a pedagógiai bátorság. Keveset foglalkoznak még lényeges nevelési kérdésekkel, ezért nem találták meg az idejüket a legcélszerűbb eljárásokat az öntudatos fegyelem kialakítására, nincs meg az egységes összhang az iskola és a szülők nevelése között.

Társadalmunk nagyrésze ezideig nem figyelt még fel a nevelés fontosságára. A túlnyomó tananyag miatt a tanórákon nevelni alig lehetett. Másodrendűvé vált ez a kérdés az iskolákon belül is. Pedig elsősorban a nevelésen van a főhangsúly. Igazgatóinkra hárul az a feladat, hogy összehangolják a nevelői munkát. Ez a feladat sürgető, mivel naponta találkozunk

nyugtalanító jelenségekkel. Nevelők, szülők panaszkodnak a gyermekekre. S ilyenkor a nevelők a szülőkre, szülők pedig a nevelőkre hárítják a felelősséget. Itt felmerül a felelősség kérdése. Az igazság az, hogy hiányosságok vannak az iskolai és szülői ház nevelésében egyaránt. Felelős az a szülő, ki gyermekének nevelését teljes egészében az iskolára bizzza. De felelős az a nevelő is, aki csak oktatói akarja a tanulót. A Központi Vezetőség határozata értelmében: „az iskola a nevelés sokoldalú feladatát csak az egész társadalom erkölcsi támogatásával oldhatja meg, ha az oktatással és neveléssel kapcsolatos állampolgári kötelességeket mindenki teljesíti.”

Tehát a gyermeknevelésért egész társadalmunk, annak minden része felelős. Felelősek a szülők egyenként és együttesen, mert feladatuk és hivatásuk a gyermeknevelés, mégpedig az egész társadalom érdekeinek megfelelően. Sűrűn hangoztatjuk, nem mindegy, milyen emberek lesznek társadalmunk új tagjai. Mivel ez így van, soha még nem válhatott ennyire társadalmi kérdéssé a nevelés ügye, mint éppen napjainkban. A hiba az, hogy ezideig nem születtek meg a széleskörű társadalmi összefogás az iskolák nevelési munkájának támogatására. Még mindig nem foglalkoznak úgy és annyit a társadalmi szervek, üzemek, egyes intézmények a gyermeknevelésének kérdéseivel, mint kellene. Sok esetben jó szándékkal, de nagyon helytelenül kívánnak segíteni.

A párthatározat a következőket mondja: „a szülőknek fokozottabban kell támogatni az iskolai nevelőmunkát, és az iskolának is a családi nevelést.” Ez azt jelenti, hogy a pedagógusok elsőrendű társadalmi munkája a tömegek között végzett pedagógiai felvilágosítás. A hibák nagyrésze abból eredt, hogy társadalmunk egy része nem látta helyesen a nevelői munka nagy fontosságát.

Szeged társadalmá nagy lépést tett ezen a téren előre. Közös akción tárgyalta meg a tennivalókat. A hiba ott van, hogy nem sokára véget ér a tanév, s mind ezideig nem sok történt. Az illetékeseknek tudniuk kellene, hogy a pedagógiai következetességnek nemcsak az iskolák falain belül kell érvényre jutnia. Itt az ideje már, hogy eljussunk az igazán megnyugtató megoldásokhoz, s a nevelés valóban társadalmi kérdésé váljon.

Toldi elvtárs a továbbiakban a hazafias nevelés kérdéseivel foglalkozva, rámutatott a történelemkönyvekben rejlő jelenlegi hibákra. A VI. o. könyv száraz, túlságosan tudományos a VI. o. korú gyermekek számára. A nevelő hatásokat a pedagógusnak kell ilyen esetben színes elbeszéléssel, irodalommal biztosítani. Napiaink legfontosabb kérdése az anyanyelvi oktatás. Hiba, hogy iskoláink még nem foglalkoznak érdemileg ezzel a kérdéssel. Elsősorban az irodalommal, az anyanyelv helyes célutadatos oktatásával kell öntudatos hazafiasra nevelni. E tárgy fontossága túlnő csak az irodalmi, vagy nyelvi óra keretein. Valamennyi nevelő egyaránt kell, hogy foglalkozzék vele. Szoktassuk rá a tanulókat a szép, helyes kifejezések gyűjtésére, de azok használá-

tára is. A szép magyar beszéd nem máról-holnapra alakul ki. Tegyük tudatossá anyanyelvünk becsülését, foglalkozunk vele állandóan, s akkor a gyermekek is igyekeznek azt tökéletesen használni.

A földrajz oktatásában a környezet, a haza tájainak természeti kincseinek, szépségeinek, népünk alkotó munkájának bemutatására, megszerettetésére kell törekedni — mondja a Központi Vezetőség határozata. Azonban nem elég csak a földrajz órán tanultakra építeni, nem elég csak térképen, képeken, filmen szemléltetni. Szervezzen az iskola a szülők segítségével a környékbe vagy a távoli országrészekbe kirándulásokat. A növendékek látóköré szeljük, megismerik hazánkban folyó hatalmas építő munkát, megtanulnak látni, gyönyörködni a természet szépségeiben.

Ezzel már el is érkeztünk egy másik lényeges nevelési kérdéshez: az esztétikai neveléshez. Elégé járatlan terület. A lehetőség minden tárgyban megvan, de különösen az irodalmi, rajz és ének órákon. Ifjúságunk egyrésze jellemző, hogy erősen hódol a giccses, izléstelen öltözékeknek, zenének. A jazz zenén kívül más zene szinte nincs is számukra. Ezt igen sok, egyébként jószándékú, dolgos fiatal kifejezésre is juttatta. Nagyon fontos kérdése ez jelenleg ifjúságunknak. Azonnal és határozottan kell itt cselekednünk. A komoly, szórakoztató muzsika megszerettetésére nem elég az iskolai énekkörök nyújtotta lehetőségek. Fialtjaink a legtöbb esetben már 13—14 éves korban hamis útra tévednek, mert nem elégednek meg az izléses táncmuzsikával, minden esetben eljutnak a nyugatról beszivárgott, emberi méltóságot megsemmisítő, üresen rikoltozó zenebonához. Ez a hatás folytatódik az öltözködésben, a beszéd módban, majd az egész magatartásban és életfelfogásban. Semmi szükségünk sincs erre. Szereznek be iskoláink a komoly klasszikus és szórakoztató zenedarabokat, tegyék ezekről példátul a VIII. o. zenetörténeti órákat színessé, élvezetessé. Rendezzenek bemutatókat. Használják fel ezeket a lehetőségeket a zeneirodalom gyöngyeinek bemutatására. Tanulóink gyorsan megszeretik az igazi muzsikát, s nem fognak vonzódni az izléstelen nyugati zenei giccszekhez. Természetesen ezen nemcsak az iskolák nevelőinek, hanem a rádióknak, szórakozóhelyek vezetőinek, dolgozóinak is kellene gondolni.

Toldi elvtárs befejezésül a következőket mondotta: a magyar közoktatásügy hosszú utat tett meg rövid idő alatt. A központi gondolat mindig a jobb tanulmányi eredmények biztosítása. Ez pedig elsősorban nevelési kérdés. Pártunk Központi Vezetőségének határozata a nevelőket megszabadította minden másirányú elfoglaltságtól. Minden erőt az alapos felkészülésre, a színvonalas, mely tartalommal telített tanórákra, s a gondjaikra bízott gyermekek nevelésére fordíthatnak. Ehhez segítséget nyújt az egész magyar társadalom. Valósítsuk meg tehát pártunk kérését, úgy, hogy az oktató és nevelőmunka színvonalának emelésével dolgoz, hazát szerető, a békétábor nagy ügyéért lelkesedő, a szocialista Magyarországot építő, öntudatos és képzett ifjúságot neveljünk.

Anyakönyvi hírek

1954 május 8-tól 14-ig

HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK
Nagy János — Rovó Irma, Bődő József — Szélpál Mária, Tóth Antal — Papp Mária, Szűcs Sándor — Kerékgyártó Ilona, Molnár Ferenc — László Ilona, Novaszád Muniay — Szekeres Erzsébet, Tombácz Antal — Csizsár Irén, Börcsök Imre — Bakó Rozália, Kálló Sándor — Szabó Ilona, Kókai Gyula — Tóth Ida, Kőszó Máttyás — Borzág Anna, Terhes László — Vlasits Mária, Puskás Ferenc — Gáspár Mária, Siklós Endre — Erdel Ilona, Bajusz Sándor — Kosztolányi Mária, Komáromi István — Lasanc Valéria.

SZÜLETETT
Lovász Imre — Simon Etelkának Erzsébet, dr. Vén Rezső — dr. Sáfár Stefiának Idikó, Abraham Sándor — Paplógó Rozáliának Rozália, Olyán Sándor — Gémes Juliánának Sándor, dr. Faragó Endre — Arkosi Olgának Gábor, Lohmüller Lajos — Csala Gizellának Mária, Schreier Vilmos — Kovács Ilonának Vilmos, Czövek László — Kasza Ibolyának László, Sólya Vince — Hebők Erzsébetnek Erzsébet, Dobó Antal — Szittkai Agnesnek Katalin, Babel József Vass Piroknak József, Pópi Péter — Török Annának Anna, Forrai László — Hetényi Piroknak László, Krajcovicz János — Balogh Annának János, Paplógó Ádám — Jung Mária, Mária,

Kérdesi Sándor — Kalmán Juliánának Zsuzsanna, Szemerédi István — Bárdóczy Irénnek István, Kiss József — Sándor Zsuzsannának Gyöző, Kovács Imre — Tóth Krabót Rozáliának Imre, Farkas József — Papp Ilonának Gyöngyi, Kovács István — Seres Erzsébetnek István, Tóth Dániel — Frank Annának Mihály, Deme György — Maróti Annának Erzsébet, Danszki Gyöző — Bódi Ilonának Attila, Gál József — Karácsonyi Mária, József, Lajos Imre — Kucsára Rozáliának Agnes, Magony János — Pópi Arankának Ilona, Nagy István — Botka Erzsébetnek László, Nyitrai Zsigmond — Molnár Juliánának Zsuzsanna, Pataki József — Rébi Idának Klára nevű gyermeke.

ELHALTAK
Agoston Pál 86, Török György 80, Nagy Kálmán 66, Bitó Rozália 66, Deli Lajos 1, Szekeres Mihályné Márton Mária 80, Savanya Andrásné Simon Rozália 70, Mihalek Lipót 42, Faragó Józsefné Róza Veronika 91, Heim Antalné Barkóczy Aranka 76, Farkas Károlyné Schmelkó Julia 68, Laukó János 10 hónapos, Jenéi Antal 91, Tolnai Piroksa 59, Setéti György 66, Nagy János 62, Lengyel Istvánné Zsuzsanna 75, Bődő József 41, Megyeri András 14, Kövesi Rozália 51, Iványi Judit 10 hónapos, Nagy Pál 71, Huszta Ferencné Balogh Julianna 66, Ludvig József 40 éves korában.

A Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat rovata

A termonukleáris reakció és a hidrogénbomba

Az elmúlt évben a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok bejelentették, hogy a hidrogénbombával, azaz a „termonukleáris” reakciókkal kapcsolatos kutatásokban lényeges eredményeket értek el. Ebben az évben pedig a csendesóceáni hidrogénbomba robbantási kísérletekről hallottunk.

A tudományos irodalomban található hiányos és gyér közlemények alapján megkíséreljük, hogy ez újtípusú „termonukleáris” reakciónak nevezett folyamat lényegét és kiindulási nyersanyagát az olvasókkal megismertessük.

Az elemek atommagjainak alkatrészeit nagy erők tartják össze. Minden egyes elem atommagja különböző számú nukleonból: protonból és neutronból áll. Ha egy anyagból, azaz atomból energiát — úgynevezett atomenergiát — akarunk termelni, akkor az atom magjára az összetartó erőknél megfelelő energiával kell hatni. Ha sikerül egy elem atommagalkatrészeinek a számát energiabefektetéssel megváltoztatni, akkor „tömegeltűnés” közben új elemhez jutunk. A keletkezett új elem, vagy elemek atommagjainak tömege kisebb lesz, mint az őt alkotó proton és neutron tömegek összege. (Például a hélium tömege: 4,00386, hélium 4,03404-nek kellene lennie, mert a hélium atommagjában két proton — melynek tömege 2,0162 és két neutron van, melynek tömege 2,01784. A tömeghiány 0,03018). Ez a tömegvesztés vagy tömegdefektus új energia alakjában jelentkezik, melynek értékét az Einstein-féle összefüggés alapján: $E = m \cdot c^2$ (E = energia, m = tömeg, c = fénysebesség 300,000 km/sec.) lehet kiszámítani. A tömegdefektus minden esetben be következik, ha egy atommagban a nukleonok számát megváltoztatjuk. Az atommagban végbemenő átrendeződés következtében keletkező energia, sugárzás vagy az új atommagokkal közölt mozgási energia alakjában távozik.

Ezek szerint egy elem atommagalkatrészeinek a megváltoztatására — azaz atommagból energianyerésre — kétféle lehetőség van: atomhasítás és atomegyesítés vagy magfúzió.

Atomhasítás

Nehéz atomok, például a Plutonium vagy a 235 atomsúlyú Urán-izotop (izotopnak nevezzük azokat az elemeket, melyek csak atomsúlyban különböznek egymástól, kémiai sajátságban megegyeznek) atommagjait neutronokkal bombázva azok stabilisabb, közepes atomsúlyú elemekre hasadnak szét. A bekövetkezett tömeghiány energiája alakjában szabadul fel (egy gr. tömeg eltűnésének körülbelül 3000 tonna kőszén égéshője felel meg). A folyamat lejátszódását úgy kell elképzelni, hogy minden egyes maghasadásnál 2—3 úgynevezett sekunder neutron is keletkezik, melyek újabb magba ütközve megint maghasadást és a sekunder neutronok további szaporodását idézi elő. Tehát kedvező feltételek mellett egyetlen neutron kezdeményezheti az egész előbbi „láncreakciónak” nevezett folyamatot, mikor a robbanás 1/2 milliómód másodperc alatt bekövetkezik. A kedvező feltételek mellé tartozik a maghasadásra alkalmas Urán-izotop vagy Plutonium kellő mennyiségben való alkalmazása.

A láncreakció tudniillik csak egy bizonyos mennyiségű anyag esetén indul meg, melyet „kritikus” tömegnek nevezünk. A kritikus tömeg alatt nem következik be robbanás. (Az Uránnál és a Plutoniumnál ez körülbelül 10 kg.) A bombába két darab kritikus tömegben alul Urán vagy Plutonium darabot illesztnek be, melyek a kioldás pillanatában egymás felé tolnak. Amikor a két tömeg érintkezik, a kettő együtt eléri a kritikus tömeget és a légtérben mindig jelenlévő neutronok hatására megindul a láncreakció és a

bomba felrobban. Az explozió tehát az úgynevezett „hidegen” következik be, energiabefektetés nélkül. A számítások szerint a Plutoniumnak vagy az Uránnak körülbelül 1/100 része alakul át energiává, tehát a hatások elég alacsony. Ez volt az elve a már elavultnak mondható, Hiroshimánál ledobott atombombának.

Atomegyesítés vagy magfúzió

Spektroszkópiai vizsgálatok alapján tudjuk, hogy a Napban és az álló csillagokban, rendkívül sok Hidrogén és Hélium van. Bethe elméleti fizikus a Nap sugárzó energiáját azzal magyarázta, hogy 4 Hidrogén atommag egyesül 1 Heliummá. A folyamat nem más, mint egy alacsony atomsúlyú elem (Hidrogén) atommagja nukleonjai növekednek, miközben egy magasabb atomsúlyú elem (Hélium) képződik. A tömegvesztés energiája alakjában szabadul fel. A kísérletek azt mutatták, hogy Hidrogén-magok közti reakciók nehezen valósíthatók meg, mivel az ahhoz szükséges magas hőmérséklet csak az álló csillagokban van meg. A további kutatások és számítások bebizonyították, hogy a Hidrogén két izotopjának — a Deuterium és Tritium — magjai közötti reakció aránylag alacsony hőmérsékleten (körülbelül 20 millió fok Celsius) gyorsan megy végbe és Helium, valamint neutronképződés mellett óriási energia szabadul fel. Önként adódott a megoldás, hogy egy Plutonium vagy Urán-izotop maghasadásos bomba alkalmas lenne arra, hogy robbanása közben a másodperc tört része alatt előidézze a szükséges 20 millió fok hőmérsékletet és működésbe hozza a nálánál például 10—20-szor nagyobb energiát felszabadító Hidrogénbombát.

Az elmondottakból látható, hogy a Hidrogén-bombánál a magátalakítás magas hőmérséklet hatására játszódik le és ezért a végbemenő folyamatot termonukleáris reakciónak nevezzük. A későbbiekben tisztán egy még alacsonyabb termonukleáris reakciónak találtak, mely Helium képződése mellett a fentivel hasonló nagyságrendű energiát szabadít fel. Ez a Lithium és Tritium magjának reakciója.

A további probléma az, hogy az említett elemeket hogyan alkalmazhatják kellő mennyiségben. A Deuteriumot és Tritiumot gázalakban nem lehet jól alkalmazni. Alacsony hőmérsékleten és nagy nyomáson ceppfolyósítva, tartásuk nehézkes. Oxigén tartalmú vegyületeik — a nehézvíz és szupernehézvíz — könnyen kezelhetők. Az első megoldás tehát az lenne, hogy a maghasadásos bomba egyetlen súlyrésznyi keverékű nehéz — és szupernehézvíz belsejében robbanna. A másik lehetőség volna a két bomba egyesítése, amennyiben Plutoniumdeuterid és Plutoniumtritid alkalmaznánk. Mindkét vegyület szilárd halmazállapotú és könnyen kezelhető. Végül volna a harmadik lehetőség, a Lithium ritid alkalmazása, melynél ugyancsak egymaghasadásos bomba adná az iniciálást.

Végül néhány adatot

szeretnénk megemlíteni. Keller és Schatzman számításai alapján a Hidrogén-bomba detonációs hulláma elérheti az 5 km/sec. sebességet és a hőmérséklet a robbanás magjában mintegy 100 millió fokra emelkedhet. Egy kg Tritium magreakciója 140 ezer tonna Tritiumot szabadít fel. Látható, hogy az emberiségnek milyen óriási energiaforrások állnak rendelkezésére. Sajnálatos tény, hogy az imperialista körök ezt az óriási energiát nem az emberiség hasznára, békés céljára és kényelmére óhajtják felhasználni, hanem háborús célokra.

Hires József egyetemi docens

Az egyetemi és főiskolai hallgatók jutalomüldülésben részesülnek

Az elmúlt évekhez hasonlóan, ezen a nyáron is ingyenes jutalomüldülésben részesülnek az egyetem és főiskolai hallgatóink legjobbjai.

Az ország valamennyi egyeteméről és főiskoláról mintegy háromezer hallgatót részesít népi demokráciánk jutalom-üldülésben:

egy-egy hallgató üldülése 10 napig tart. A kitüntetettek a Balatonnál, Fonyódon és Révfülöpon, az Alföldön Sóstón és Gyopároson, a hegyvidéken pedig Boldogkőváralján élvezhetik majd a nyár örömeit. Az üldültetésben a hazánkban tanuló külföldi ösztöndíjas hallgatók is részt vesznek.

Felhívás a kerékpáron közlekedőkhez

A B. M. Csongrád megyei Főosztály közli:

Az utóbbi időben igen elharapított a járdán való kerékpározás. Maguk a dolgozók követelik a felülten járdán kerékpározók ellenőrzését.

Az új Közlekedési Szabályzat kimondja: járdán kerékpározni tilos! — azonban, ha az úttest kerékpárközlekedésre járhatóan vagy nyáron esős időben annyira felázott, hogy azon kerékpárral közlekedni nem lehet, abban az esetben lehet csak a járdán 5 km-es, vagyis lépésnek megfelelő sebességgel közlekedni.

A Belügyminisztérium Csongrád megyei Főosztálya felhívja a kerékpáron közlekedőket, hogy az elkövetkezendő időben fokozottan ellenőrizi a járdán, valamint egymás mellett való kerékpározást és ahol szabálytalanságot észlel, a szabálytalanság elkövetőivel szemben szigorúan eljár.